

Paweł Schmidt

ANALIZA WYSTĄPIEŃ SEJMOWYCH JAROSŁAWA KACZYŃSKIEGO W OKRESIE SEJMU VI KADENCJI

ANALYSIS OF THE JAROSŁAW KACZYŃSKI'S SPEECHES IN THE SEJM'S SIXTH TERM OF OFFICE

Słowa kluczowe: wystąpienia sejmowe, Jarosław Kaczyński, analiza ilościowa.

1. Wprowadzenie

Od decyzji podejmowanych przez liderów politycznych uzależniony jest całokształt życia politycznego oraz społecznego. Ich działania zmierzają do urzeczywistnienia wizji państwa, jaką posiadają i przedstawiają, m.in. w wystąpieniach parlamentarnych. Jarosław Kaczyński jest przywódcą politycznym, dlatego jego wystąpienia sejmowe w okresie VI kadencji Sejmu RP zostały poddane analizie. Jej celem jest odpowiedź na pytanie: jakie tematy J. Kaczyński najczęściej poruszał w trakcie swoich wystąpień w tej izbie?

Głównym powodem skierowania uwagi na osobę prezesa Prawa i Sprawiedliwości była chęć stworzenia analizy badawczej na temat postulatów prawno-ustrojowych prezentowanych przez niego oraz

stworzenie obrazu warunków funkcjonowania państwa oczami przywódcy opozycji.

Materiałem badawczym były stenogramy jego wystąpień sejmowych z lat 2007-2011. Taka cezura czasowa została zastosowana ze względu na kadencyjność działań parlamentu. W celu realizacji tematu, konieczne stało się zastosowanie kilku metod badań politologicznych: metody ilościowej i jakościowej oraz analizy ujęcia narracyjnego¹.

Przyjęcie takiej tematyki badań może okazać się bardzo przydatne ze względu na innowacyjność analizy nakierowanej na poglądy polityka, mającego realny wpływ na wydarzenia na polskiej scenie politycznej. Może to ułatwić ekstrapolację kolejnych wystąpień formułowanych przez J. Kaczyńskiego.

Wypowiedzi tego polityka były już badane przez Przemysława Żukiewicza². Jego artykuł odnosi się jednak do kwestii emocji wyrażanych przez J. Kaczyńskiego. Podjęte zostało tam badanie wypowiedzi w trakcie sześciu wieców wyborczych w trakcie kampanii przed wyborami parlamentarnymi w 2007 roku. Oznacza to poszerzenie zawartości słownej o kontekst psychologiczny oraz kontekst miejsca wystąpienia.

W badaniach nad wystąpieniami liderów politycznych dostrzegalne są różnorodne podejścia metodologiczne. Interesującym wydaje się zaproponowane przez Kevina Morrella badanie aforyzmów wykorzystywanych przez mówców politycznych. Jak określa to sam badacz „aforyzmy są podsumowaniem wypowiedzi, służącym do wprowadzenia ciosu”³ przez zbudowanie konkretnego obrazu po-

¹ S. Shenhav, *Once Upon a Time There Was a Nation: Narrative Conceptualization Analysis. The Concept of 'Nation' in Discourse of Israeli Likud Party Leaders*, „Discourse & Society” 2004, Vol. 15, No. 1, s. 81–104.

² P. Żukiewicz, *Emocjonalny wymiar przywództwa Jarosława Kaczyńskiego. Analiza wystąpień premiera na konwencjach wyborczych w 2007r.*, „Przegląd Politologiczny” 2009, nr 1, s. 25–38.

³ K. Morrell, *Aphorism and Leaders' Rhetoric: A New Analytical Approach*, „Leadership” 2006, Vol. 2, No. 3, s. 367–382.

dejmowanych kwestii. Taki obraz trafia do odbiorcy w sposób pełny, a jednocześnie działa na podświadomość. Jednak szczątkowy sposób wypowiedzi może wypaczyć propagowaną przez lidera wizję.

Niektórzy badacze, w analizach wystąpień przywódców politycznych, biorą pod uwagę występowanie określonej grupy czasowników. Przykładem takiego postępowania może być artykuł Anity Fetzer i Petera Bulla „Doing Leadership in Political Speech: Semantic Processes and Pragmatic Inferences”, zamieszczonego na łamach „Discourse & Society”. Autorzy chcieli uzyskać obraz celowości wypowiedzi liderów trzech największych brytyjskich partii politycznych przez wykorzystanie głównych form czasownikowych czterech słów: „wydarzenie”, „komunikacja”, „upodmiotowienie” oraz „zamiar”⁴. Trzeba dostrzec przy tym, że formy czasownikowe tego samego wyrażenia, mogą mieć całkowicie odmienną konotację językową, przez co ich odbiór może zostać zakłócony w analizie badawczej.

Płaszczyzny retoryki przywódcy politycznego są również przedmiotem badań Encarnacion’a Hidalgo Tenorio. W artykule: „I want to be a prime minister’ or what linguistic choice can do for campaigning politicians”, autor analizuje strategie retoryczne, jakie politycy stosują w celu pokonania swoich przeciwników w debacie⁵. Wykorzystuje on zarejestrowane i przetłumaczone na język angielski wywiady radiowe oraz przekazy telewizyjne debat wielostronnych. Miały one miejsce w ramach kampanii wyborczych w Andaluzji w 2000 r. W ten sposób analiza tekstu wypowiedzi poszerzona jest o kontekst komunikacji pozawerbalnej. Daje to szerszy obraz komunikacji polityka ze swoimi potencjalnymi wyborcami.

⁴ A. Fetzer, P. Bull, *Doing Leadership in Political Speech: Semantic Processes and Pragmatic Inferences*, „Discourse & Society” 2012, Vol. 23, No. 2, s. 127–144.

⁵ E.H. Tenorio, *I want to be a prime minister’, or What Linguistic Choice Can Do for Campaigning Politicians*, „Language and Literature” 2002, Vol. 11, No. 3, s. 243–261.

2. Analiza ilościowa materiałów badawczych

W niniejszym opracowaniu wykorzystana została siedmiostopniowa ścieżka metodologiczna, zaproponowana przez Shaula Shenhava na łamach „Discourse & Society” w 2004 r. Jest to tzw. „metoda analizy ujęcia narracyjnego”⁶, która wymaga podjęcia siedmiu kroków badawczych w celu uzyskania pełnej analizy badawczej. Opiera się ona na badaniu rzeczownikowym, tj. występowaniu określonej grupy rzeczowników w wypowiedziach przywódcy politycznego. Mianowicie zakłada ona:

1. Wybór pojęcia lub pojęć, których analiza narracyjna może przynieść największe zyski badawcze.

2. Wybór tekstów poddanych analizie, które są najbardziej użyteczne w badanym zakresie.

3. Określenie słów kluczowych, tzw. „keywords”, powiązanych z pojęciem, którego dotyczy cała analiza.

4. Odnalezienie słów kluczowych w badanym materiale tekstowym.

5. Wydobycie fragmentów badanego tekstu, w których znajdują się słowa kluczowe tj. zdań, myśli, cytatów.

6. Chronologiczna organizacja wyników, z wyróżnieniem najważniejszych przedziałów czasowych.

7. Analiza jakościowa zebranego materiału, opierająca się o wybrane przez badacza fragmenty.

Pojęciami stanowiącymi punkt wyjścia niniejszej analizy są „kształt państwa” oraz „stan demokracji”, w ujęciu systemowym zagadnień związanych z systemem politycznym jako pewną przestrzenią, w której toczy się całość życia politycznego państwa.

J. Kaczyński w badanym okresie przemawiał z mównicy sejmowej 58 razy. Jednakże znaczna część tych wystąpień, ze względu na długość oraz zawartość, nie wnosi nowych wartości do analizy pro-

⁶ W oryginale *narrative conceptualization analyses*.

wadzonej przez autora. Wynika to z braku powiązań między tymi wypowiedziami, a badanym pojęciem. Dlatego też materiał badawczy ograniczono do wystąpień powyżej 100 słów, mogących stanowić szersze źródło informacji. W wyniku przyjęcia tego kryterium, liczbę przemówień ograniczono do 21. Należy przypomnieć, iż jako „kształt państwa” rozumiana jest przyjęta koncepcja formy państwa, uwarunkowań prawno-instytucjonalnych oraz zagadnień związanych z systemem politycznym. Mają one wpływ na nienormatywne aspekty systemu politycznego, proponowane przez J. Kaczyńskiego. Z kolei przez „stan demokracji” należy rozumieć uwarunkowania funkcjonowania systemu demokratycznego w państwie w określonym czasie.

Badanie zostało skierowane na występowanie rzeczowników, mających szczególne znaczenie w wystąpieniach tego polityka. Grupa rzeczowników poddanych analizie została wybrana subiektywnie.

Tabela 1
Wystąpienia J. Kaczyńskiego w okresie VI kadencji Sejmu
z uwzględnieniem chronologicznego podziału na okresy

	21.10.2007 r. – – 31.12.2007 r.	01.01.2008 r. – – 31.12.2008 r.	01.01.2009 r. – – 31.12.2009 r.	01.01.2010 r. – – 31.12.2010 r.	01.01.2011 r. – – 09.10.2011 r.
Liczba wystąpień sejmowych J. Kaczyńskiego	5	37	4	9	3
Liczba wystąpień J. Kaczyńskiego z użyciem powyżej 100 słów	2	11	3	4	1

Źródło: Opracowanie własne autora.

Autor niniejszego opracowania dokonał analizy ilościowej występowania grupy 47 wyselekcjonowanych słów kluczowych tzw. „*keywords*”, mających szczególne znaczenie w wypowiedziach J. Kaczyńskiego. Słowa poddane analizie to: euro, sprawa, Tusk, autostrada, państwo, historia, historyk, opozycja, wolność, pacyfikacja, cud, Platforma Obywatelska, społeczeństwo, surowce energe-

tyczne⁷, polityka zagraniczna, Rosja, Niemcy, USA, media, układ, koalicja, demokracja, niebezpieczeństwo, zagrożenie, Polska, premier, prawo, język, prezydent, tradycja, zwyczaj, problem, krytyka, kontrola, życie publiczne, polityka, polityk, agresja, gaz, praworządność, prawda, ceny, kłamstwo, przemysł nienawiści, raport, gospodarka⁸ i Unia Europejska.

Tabela 2
Użycie słów kluczowych w wypowiedziach J. Kaczyńskiego
w okresie VI kadencji Sejmu

Słowo	Liczba użyć słowa w okresie 21.10.2007 r. – 31.12.2007r.	Liczba użyć danego słowa w 2008 r.	Liczba użyć danego słowa w 2009 r.	Liczba użyć danego słowa w 2010 r.	Liczba użyć danego słowa w okresie 1.01.2011 r. – 9.10.2011 r.	Łącznie
Państwo	6	16	2	4	3	31
Opozycja	7	21	0	1	0	29
Tusk	9	5	4	2	2	22
Autostrada	2	3	0	0	0	5
Euro	2	3	0	0	0	5
Historia	3	7	0	1	0	11
Historyk	2	2	0	0	0	4
Sprawa	13	50	9	15	3	90
Wolność	2	0	0	0	2	4
Pacyfikacja	6	0	0	0	0	6
Cud	4	0	0	0	0	4
Platforma Obywatelska	6	9	3	1	0	19
Spółeczeństwo	8	20	3	8	0	39
Surowce Energetyczne /Dostawy/ Surowców Energetycznych	1	0	0	7	0	8
Polityka Zagraniczna	1	4	2	0	0	7
Rosja	0	6	0	0	6	12

⁷ Stosowane zamiennie z „dostawy energetyczne”.

⁸ Stosowane zamiennie z „finanse”.

Niemcy	0	4	1	2	0	7
USA	0	0	0	0	0	0
Media	4	5	1	2	1	13
Układ	6	0	0	0	0	6
Koalicja	14	7	0	0	0	21
Demokracja	14	20	2	9	0	45
Niebezpieczeństwo	2	6	0	1	0	9
Zagrożenie	1	4	0	1	1	7
Polska	2	44	5	19	0	70
Premier	17	25	3	6	6	57
Prawo	3	31	1	3	1	39
Język	2	3	0	0	0	5
Prezydent	0	7	0	4	1	12
Tradycja	0	0	0	0	0	0
Zwyczaj	0	5	0	0	0	5
Problem	6	10	0	2	1	19
Krytyka	4	3	0	0	0	7
Kontrola	0	1	0	4	0	5
Życie Publiczne	0	10	0	0	0	10
Polityka	4	40	20	10	4	78
Agresja	1	1	0	1	0	3
Gaz	0	0	0	4	0	4
Praworządność	0	0	0	4	0	4
Prawda	2	7	4	12	4	29
Kłamstwo	0	1	0	6	1	8
„Przemysł Nienawiści”	0	0	0	2	0	2
Raport	0	0	0	0	4	4
Gospodarka/ /Finanse	2	13	13	1	0	29
Unia Europejska	2	11	2	2	1	18
Polityk	1	2	2	4	0	9
Ceny	0	7	14	6	0	27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie stenogramów wystąpień Jarosława Kaczyńskiego w okresie VI kadencji Sejmu RP, dostępnych na stronie internetowej: www.sejm.gov.pl.

Wyniki analizy można zawrzeć w następujących wnioskach:

1. Największy poziom aktywności sejmowej J. Kaczyńskiego przypada na 2008 r.
2. Możliwe jest wyodrębnienie grupy 12 rzeczowników użytych najczęściej (od 27 do 90 użyć), które stanowią zdecydowaną większość w stosunku do reszty. Są to: sprawa, polityka, Polska, premier, demokracja, prawo, społeczeństwo, państwo, opozycja, prawda, gospodarka (lub finanse) oraz ceny.
3. Spośród tych 12 rzeczowników użytych najczęściej, można wyodrębnić trzy grupy ukazujące częstotliwość ich wykorzystywania. Mianowicie: we wszystkich pięciu przedziałach czasowych J. Kaczyński używał słów: państwo, sprawa, prawda, premier, prawo oraz polityka. W 4 z 5 okresów używał słów: społeczeństwo, demokracja, Polska, gospodarka. Z kolei pozostałe dwa słowa: cena i opozycja używał w 3 okresach.
4. J. Kaczyński w sposób minimalny odnosił się do kwestii stosunków zewnętrznych RP. Można to wywnioskować z liczby użycia słów: „polityka zagraniczna” – 7-krotnie, „USA” – brak użyć, „Rosja” – 12-krotnie, „Niemcy” – 7-krotnie, „Unia Europejska” – 18-krotnie. Wniosek ten może być zaskakujący ze względu na medialną aktywność J. Kaczyńskiego, która obfituje w wystąpienia dotyczące polityki zagranicznej RP.
5. Nawiazywanie do faktów historycznych lub ich bezpośrednio przytaczanie zdarzało się incydentalnie.
6. Istnieje znaczna dysproporcja w liczbie użyć słów: premier (57) oraz prezydent (12). Warto zauważyć, że przez większość VI kadencji sejmowej Prezydentem RP był Lech Kaczyński, związany swoją wcześniejszą działalnością polityczną z PiS. Jednocześnie, Premierem RP był Donald Tusk – przewodniczący Platformy Obywatelskiej. W tym świetle przytoczona statystyka może wskazywać na dużą częstotliwość krytyki wyrażanej przez J. Kaczyńskiego w stosunku do D. Tuska, stojącego na czele rządu.

3. Analiza jakościowa wokół *keyword* „demokracja”

Analiza 21 wystąpień sejmowych J. Kaczyńskiego pod kątem kreowanej przez niego wizji kształtu państwa wykazała, iż nie jest możliwe stworzenie jej syntetycznego modelu. Jest to wynikiem braku bezpośrednich sformułowań, mówiących o preferowanej przez niego koncepcji formy państwa. Wyjątkiem w tym zakresie są słowa wyrażające obawę o zachowanie unitarnej struktury terytorialnej państwa⁹. Wynik analizy może być tym bardziej zaskakujący, w odniesieniu do wyników analizy ilościowej rzeczowników zawartych w wystąpieniach sejmowych J. Kaczyńskiego, kiedy okazuje się, że słowo „państwo” jest siódmym najczęściej występującym słowem kluczowym. Jednakże nie odnosił się on wówczas do sfery ustrojowych założeń funkcjonowania państwa. Dlatego też, wbrew przekazowi medialnemu, J. Kaczyński, występując w Sejmie RP VI kadencji, nie nakreślił wizji kształtu państwa, który jego zdaniem byłby najważniejszy dla funkcjonowania RP. Możliwe jest jednak, na podstawie badanych wypowiedzi, stworzenie wizji ówczesnego¹⁰ stanu polskiej demokracji, który jest ściśle powiązany z funkcjonowaniem systemu politycznego. Ponadto zauważyć można pogląd J. Kaczyńskiego na istnienie i funkcjonowanie polskiej demokracji, z punktu widzenia nienormatywnych aspektów funkcjonowania państwa. Jednocześnie należy zaznaczyć wysoki poziom subiektywności jego oceny stanu rzeczy, czego bezpośrednią przyczyną jest fakt, że J. Kaczyński był w opisywanym okresie przywódcą największej partii opozycyjnej. „Stan demokracji” w analizie ujęcia narracyjnego jest ściśle powiązany z wieloma innymi słowami kluczowymi, które łącznie są w stanie obrazować założenia nienormatywne kształtu państwa.

Należałoby więc na wstępie odpowiedzieć na pytanie, czym według tego polityka jest „demokracja”? W trakcie debaty nad wnio-

⁹ Wystąpienie z dnia 20.11.2008 r. (źródłem tekstów wszystkich wystąpień jest serwis Sejmu RP: www.sejm.gov.pl).

¹⁰ W okresie 2007–2011.

skiem o odwołanie Bronisława Komorowskiego z urzędu Marszałka Sejmu RP w dniu 3 grudnia 2008 r. J. Kaczyński sformułował tezę, że „demokracja jest pewnym procesem”, który wymaga stałego odnawiania każdego dnia, bo nie jest czymś trwale uzyskanym, czego nie można stracić. Zarzucał jednocześnie ówczesnemu marszałkowi brak dbałości o ten proces. Trwałość ta zależy od dbałości o jego fundamenty.

Najistotniejszą podstawą właściwego funkcjonowania demokracji w rozumieniu J. Kaczyńskiego jest prawda. Mówił on, że życie polityczne w Polsce potrzebuje „odniesienia do pewnej wartości, bez której demokracja funkcjonować nie może, mianowicie do prawdy”¹¹. Jest więc ona punktem wyjścia dla właściwego funkcjonowania zarówno struktur instytucjonalnych państwa, jak również dla życia politycznego w Polsce. Słowo „prawda” w jego wystąpieniach wykorzystywane jest stosunkowo często – znalazło się w grupie 12 najczęściej używanych sformułowań. Jednak nie liczba, tylko regularność jest tutaj czynnikiem wpływającym na wzrost znaczenia danego sformułowania dla jego wypowiedzi. Mówi on o tym, że wiele faktów zostało przez przeciwników politycznych zakłamanych, m.in. te dotyczące rozmów koalicyjnych z PO w roku 2005, jednak bezpośredni zarzut kłamstwa pada z ust tego przywódcy opozycji stosunkowo rzadko – zaledwie osiem razy w trakcie kadencji, przy dużej nieregularności. Pomimo tego, waga oskarżeń o kłamstwo jest w wypowiedzi J. Kaczyńskiego bardzo wysoka – w trakcie pierwszego czytania projektu ustawy budżetowej na rok 2010, która miała miejsce w dniu 8 października 2009 r., przemówił słowami: „tylko w zupełnie wyjątkowych wypadkach może mówić społeczeństwu nieprawdę, a tutaj tę nieprawdę mówiono nieustannie”, zarzucił on wówczas kłamstwo dotyczące wysokości planowanego deficytu budżetowego, próbując wykazać, że wyniesie on ok. 80 mld zł, a nie zakładanych 52,5 mld.

¹¹ Wypowiedź z dnia 23.11.2007 r.

Fundamentem demokracji jest podejmowanie wszelkich decyzji zgodnie z wolą większości, przy zachowaniu poszanowania woli mniejszości. Tak też uważa J. Kaczyński: „demokracja funkcjonuje na zasadzie decyzji większości, ale demokracja przyjmuje także zasadę przestrzegania praw mniejszości. Oczywiście nie w każdej sprawie, nie zawsze jest to możliwe”¹². W ten sposób potwierdza konieczność dostrzegania potrzeb grup, niemających, szeroko pojętej większości. Jednak nie bezwzględnie. Relatywizm wynikający z ostatniego przytoczonego zdania wskazuje na możliwość niebrania pod uwagę postulatów, które nie mieszczą się w założeniach głównego nurtu politycznego.

Polityk ten w swoich wypowiedziach parlamentarnych dostrzegł w opisywanym okresie wiele wad i zagrożeń polskiej demokracji. Pierwszą, o której mówił w trakcie debaty nad wnioskiem o wotum zaufania dla rządu D. Tuska, jest teza, iż równowaga sił w polskiej demokracji jest zachwiana, bo w przeważającej większości „skupienia energii społecznej” są po stronie rządowej. Jest to niebezpieczne dla demokracji i opozycji. Uważał on, że pomimo faktu uzyskania mandatu wyborczego dwóch komitetów wyborczych, które utworzyły opozycyjne kluby parlamentarne, nie ma równowagi na polskiej scenie politycznej. Nie zostało jednak wprost wyjaśnione pojęcie „skupień energii społecznej”, które w niebezpieczny sposób powodują zagrożenie dla dotychczasowej stabilności polskiej demokracji.

Kolejnym elementem zagrażającym demokracji w Polsce jest podporządkowywanie mediów korporacjom, co obniża poziom pluralizmu do zera, ponieważ taka odgórna kontrola mediów uniemożliwia właściwą weryfikację działalności rządu przez społeczeństwo. Dociera bowiem do niego zafałszowany obraz rzeczywistości, „promujący układ”, o którym J. Kaczyński wypowiadał się wielokrotnie.

¹² Wypowiedź z 12.03.2008 r.

4. Podsumowanie

W podsumowaniu należy podkreślić, że zakres tematów, podejmowanych w wypowiedziach przez J. Kaczyńskiego, jest wąski. Regularnie używał zaledwie 12 rzeczowników (sprawa, polityka, Polska, premier, demokracja, prawo, społeczeństwo, państwo, opozycja, prawda, gospodarka (lub finanse) oraz ceny). W minimalnym stopniu zajmował się również kwestiami polityki zagranicznej i nie nawiązywał w sposób widoczny do faktów historycznych. Zauważalna jest za to jego krytyczna ocena działalności polskiego rządu. Najistotniejszym tematem wypowiedzi tego polityka był stan demokracji w Polsce. Obrazuje to cytat: „jest to praktyka [tu: o działalności Sejmu RP – przyp. wł.], która w ramach demokracji się nie mieści”¹³. W tym tonie odnosi się on do rzekomego łamania praw opozycji, co ma wskazywać na fatalną kondycję polskiej demokracji. W przemówieniach J. Kaczyńskiego rysuje się obraz łamania podstawowych założeń demokracji. Począwszy od okłamywania społeczeństwa przez sprawujących władzę, braku mechanizmów kontroli instytucji kierujących działaniami państwa, braku równowagi na polskiej scenie politycznej, a nader wszystko łamania praw opozycji.

BIBLIOGRAFIA

- Fetzer A., Bull P., *Doing Leadership in Political Speech: Semantic Processes and Pragmatic Inferences*, „Discourse & Society” 2012, Vol. 23, No. 2, s. 127–144.
- Morrell K., *Aphorism and Leaders’ Rhetoric: A New Analytical Approach*, „Leadership” 2006, Vol. 2, No. 3, s. 367–382.
- Shenhav S., *Once Upon a Time There Was a Nation: Narrative Conceptualization Analysis. The Concept of ‘Nation’ in Discourse of Israeli Likud Party Leaders*, „Discourse & Society” 2004, Vol. 15, No. 1, s. 81–104.

¹³ Wypowiedź z 20.11.2008 r.

Tenorio E.H., *I want to be a prime minister, or what linguistic choice can do for campaigning politicians*, „Language and Literature” 2002, Vol. 11, No. 3, s. 243–261.

Żukiewicz P., *Emocjonalny wymiar przywództwa Jarosława Kaczyńskiego. Analiza wystąpień premiera na konwencjach wyborczych w 2007 r.*, „Przegląd Politologiczny” 2009, nr 1, s. 25–38.

<http://www.sejm.gov.pl>.

ANALYSIS OF THE JAROSŁAW KACZYŃSKI'S SPEECHES IN THE SEJM'S SIXTH TERM OF OFFICE

SUMMARY

Keywords: parliamentary speeches, Jarosław Kaczyński, quantitative analysis.

In this summary, it is essential to highlight that in his statements, J. Kaczyński touches upon a narrow range of subjects. He uses merely 12 nouns on a regular basis (issue, politics, Poland, Prime Minister, democracy, law, society, country, opposition, truth, economy (or finance) and prices). He rarely addresses foreign policy issues and fails to specifically refer to historical facts. However, it is impossible not to notice his critical assessment of the Polish government's actions. The most prominent subject of Kaczyński's speeches are the current state of democracy in Poland. This sentiment is best captured by the quotation “it is a practice [here: about the actions of the Polish Sejm – author's note] which does not fit into the framework of democracy”. This tone is used to refer to the alleged breaching of opposition's law, which points out the terrible condition of Polish democracy. Kaczyński's speeches paint the picture that the basic provisions of democracy being broken. Among his claims are alleged lying to the society by those in power, lack of control mechanisms over the institutions guiding the country's actions, inequalities in Polish political procedure, and, most importantly the breaking of the laws of the opposition.